

Socialutskottets yttrande**1978/79: 3 y****över propositionen 1978/79: 41 om tandläkarnas utbildning m. m. jämte motion***Till utbildningsutskottet*

Utbildningsutskottet har berett socialutskottet tillfälle att yttra sig över propositionen 1978/79: 41 om tandläkarnas utbildning m. m. jämte den med anledning av propositionen väckta motionen 1978/79: 1346 av Lars Gustafsson (s) och Karin Andersson (c).

Utskottet

Den grundläggande utbildningen för tandläkare sker på tandläkarlinjen i högskolan och omfattar tio terminer (200 poäng). Tandläkarutbildningen avslutas med tandläkarexamen som utgör krav för legitimation som tandläkare.

Tandläkarutbildning bedrivs vid karolinska institutet (220 intagningsplatser per år), universitetet i Lund (100 intagningsplatser per år), universitetet i Göteborg (120 intagningsplatser per år) samt universitetet i Umeå (60 intagningsplatser per år).

Tandläkarutbildningen vid karolinska institutet sker dels i lokaler i anslutning till det kommunala undervisningssjukhuset Huddinge sjukhus (120 intagningsplatser per år), dels i äldre lokaler vid Holländargatan i Stockholm (100 intagningsplatser per år). Tandläkarutbildningen vid de övriga lärosätena sker också i lokaler i anslutning till kommunala undervisningssjukhus, nämligen Malmö allmänna sjukhus, Sahlgrenska sjukhuset i Göteborg och regionsjukhuset i Umeå. En stor del av utbildningen på tandläkarlinjen består av klinisk verksamhet. De studerande utför därvid under lärares inseende tandvård på patienter. Lärarna som också är tandläkare utför sådan tandvård som de studerande inte kan utföra. Den statliga tandvården vid enheterna för klinisk utbildning är genom avtal med folktandvårdshuvudmännen på utbildningsorterna samordnad med huvudmännens tandvård.

I samband med att statsmakterna fattade beslut om inrättande av Huddinge-enheten år 1970 (prop. 1970: 122, SU 1970: 135, rskr 1970: 309) beslöts det att enheten vid Holländargatan skulle finnas kvar under en övergångstid.

Efter föredragning av statsråden Wikström och Lindahl föreslås i propositionen att den allmänna utbildningslinjen för utbildning av tandläkare moderniseras och förkortas från tio till nio terminer (180 poäng)

fr. o. m. den 1 juli 1979. Vidare föreslås att en ettårig allmäntjänstgöring för tandläkare införs den 1 januari 1984. Allmäntjänstgöringen förläggs till folktandvården och avslutas med kunskapsprov. Godkänt prov blir ett krav för legitimation som tandläkare.

I propositionen föreslås även att riksdagen fattar principbeslut om att den tandvård som staten bedriver i anslutning till odontologisk utbildning och forskning skall föras över till landstingskommunalt, i förekommande fall kommunalt huvudmannaskap, med undantag för verksamheten vid karolinska institutets enhet vid Holländargatan, som föreslås kvarstå under statligt huvudmannaskap. Vidare föreslås att ett principbeslut från år 1970 — fattat i samband med bl. a. beslutet om inrättande av Huddinge-enheten — om att avveckla de statliga tandsköterske- och tandteknikerskolorna genomförs. Överföringen av huvudmannaskap förutsätter förhandlingar mellan staten och berörda folktandvårdshuvudmän.

En ny specialistutbildning för tandläkare föreslås. Den innebär dels tjänstgöring, dels systematisk kursundervisning med kunskapsprov. Specialistutbildningen föreslås komma att införas när huvudmannaskapet för tandvården i anslutning till odontologisk utbildning och forskning förs över till folktandvårdshuvudmännen.

Härjämte föreslås i propositionen att staten anordnar en särskild handledarutbildning (klinikchefsutbildning) för klinikchefer och andra lämpliga handledare inom folktandvården, vilka skall handleda tandläkarna under allmäntjänstgöringen.

Förslagen i propositionen grundar sig på bl. a. förslag i betänkandet (Ds S 1975: 14) Tandläkarnas specialistutbildning, vilket avgavs år 1975 av en av socialstyrelsen och dåvarande universitetskanslersämbetet tillsatt utredningsgrupp, 1971 års utredning om tandläkarnas specialistutbildning m. m. (specialistutredningen).

Med anledning av motionen 1978/79: 1346 av Lars Gustafsson (s) och Karin Andersson (c) samt en uppvaktning inför utskottet av företrädare för Sveriges tandläkarförbund tar utskottet till närmare behandling upp följande frågor, nämligen fråga om ändrat huvudmannaskap för karolinska institutets tandvårdsenheter, fråga om klinikchefsutbildningen och fråga om inrättande av en nämnd för tandläkares vidareutbildning.

Ändrat huvudmannaskap för karolinska institutets tandvårdsenheter

I sin anslagsframställning för budgetåret 1979/80 föreslog universitets- och högskoleämbetet (UHÄ) att tandläkarutbildningen vid Holländargatan skulle avvecklas stegvis med en sista antagning våren 1979. I propositionen anför statsrådet Wikström att han ännu inte är beredd att ta ställning till UHÄ:s förslag utan avser att återkomma till frågan i 1980 års budgetproposition.

I motionen 1978/79: 1346 framhålls bl. a. att möjligheterna att behålla och att skaffa tandvårdspersonal till enheten vid Holländargatan under

den tid den avvecklas enligt personalens mening försvåras i hög grad inför utsikten att det blir olika huvudmän för denna enhet och Huddinge-enheten. Motionärerna anser att det i propositionen föreslagna principbeslutet om att tandvården i anslutning till odontologisk utbildning och forskning skall föras över till landstingskommunalt eller kommunalt huvudmannaskap bör kompletteras med en föreskrift om att det i Stockholm bibehålls ett enhetligt statligt huvudmannaskap för de båda enheterna hela den period under vilken enheten vid Holländargatan avvecklas.

Utskottet har förståelse för de synpunkter som framförs i motionen och anser att, intill dess enheten vid Holländargatan avvecklats, denna enhet och Huddinge-enheten bör ha samma huvudman. Frågan om ett enhetligt huvudmannaskap för de båda enheterna bör vara statligt eller ändras till landstingskommunalt bör emellertid lämpligen övervägas i anslutning till de förhandlingar med tandvårdshuvudmännen som förutskickats i propositionen. Utskottet förutsätter att man vid dessa förhandlingar tar hänsyn till personalens berättigade önskemål.

Klinikchefsutbildningen

För att de nyutexaminerade tandläkarna skall få erforderlig handledning under allmäntjänstgöringen har specialistutredningen föreslagit en organiserad efterutbildning för klinikchefer inom folktandvården. Enligt specialistutredningen skulle denna utbildning omfatta totalt ca 25 veckors heltidsstudier vid koncentrerad kursgivning, vartill skulle komma litteraturstudier och klinisk träning vid hemmaklinikerna. Förslaget innebär att genomgång av fullständig klinikchefsutbildning skulle ta fem och ett halvt år.

I yttrande över specialistutredningens förslag ansåg socialstyrelsen att klinikchefsutbildningen kunde komprimeras och genomföras på tre och ett halvt år och omfatta bl. a. 23 veckors heltidsstudier.

I propositionen anför statsrådet Lindahl att hon — efter överläggningar med Landstingsförbundet — anser att utbildningen bör omfatta 14 veckor.

Vid uppvaktningen inför utskottet har representanterna för Tandläkarförbundet uttalat att Förbundet förordar att utbildningen omfattar 23 veckor med hänsyn till de stora krav handledningen av tandläkare under allmäntjänstgöring kommer att ställa.

Med hänsyn till syftet med allmäntjänstgöringen, nämligen att den skulle ge tandläkarna möjlighet att komplettera under grundutbildningen inhämtade teoretiska och kliniska färdigheter med erfarenheter av de dagliga problem som möter en i allmän praxis verksamt tandläkare, är det av vikt att handledarna är väl utbildade för sin uppgift. Utskottet anser med beaktande bl. a. av vad representanterna för Tandläkarförbundet anfört att det finns anledning att ytterligare överväga vilken längd klinikchefsutbildningen bör ha.

Inrättande av en nämnd för tandläkares vidareutbildning

Specialistutredningen föreslog att en särskild nämnd, kallad nämnden för tandläkares vidareutbildning, skulle inrättas med uppgift att handlägga frågor angående allmäntjänstgöringen för tandläkare, specialistutbildningen och klinikchefsutbildningen.

Statsrådet Lindahl framhåller i propositionen att den föreslagna nämnden har stora likheter med den nämnd som redan finns för läkarutbildningen, nämligen nämnden för läkares vidareutbildning (NLV). Då frågan om NLV:s arbetsuppgifter och organisation övervägs i samband med pågående översyn av socialstyrelsens verksamhet, är hon ännu inte beredd att ta ställning till frågan om vilka arbetsuppgifter som en nämnd för tandläkares vidareutbildning bör ha. Hon framhåller emellertid att en nämnd i vart fall behövs för att organisera kunskapsprov och att det bör ankomma på regeringen att inrätta en sådan nämnd.

Representanterna för Tandläkarförbundet har inför utskottet framhållit att det är angeläget att en nämnd för tandläkares vidareutbildning snarast inrättas. De har därvid anfört bl. a. att klinikchefsutbildningen bör komma till stånd så snart som möjligt och att nämnden behövs för handläggning av frågor beträffande denna utbildning.

Enligt utskottets mening talar starka skäl för att förberedelserna för införandet av vidareutbildningen för tandläkare m. m. vidtas i god tid. Med hänsyn till att socialstyrelsens framtida organisation är föremål för utredning kan det visserligen vara svårt att redan nu ta slutlig ställning till frågan om vilka arbetsuppgifter som en nämnd för tandläkarnas vidareutbildning bör ha. Denna omständighet bör emellertid inte utgöra hinder för att man snabbt inrättar en nämnd och att man först senare i detalj bestämmer vilka uppgifter en sådan nämnd bör ha efter den tidpunkt då en ny socialstyrelseorganisation genomförs.

Propositionen i övrigt

Förslagen i propositionen i övrigt föranleder inte någon crinran från utskottets sida.

Stockholm den 13 februari 1979

På socialutskottets vägnar

GÖRAN KARLSSON

Närvarande: Göran Karlsson (s), Kersti Swartz (fp), Erik Larsson (c), Evert Svensson (s), Karin Andersson (c), John Johnsson (s), Bengt Bengtsson (c)*, Ivar Nordberg (s), Kjell Nilsson (s), Britt Wigenfeldt (c), Gunnar Biörck i Värmdö (m), Lena Öhrsvik (s), Iris Mårtensson (s)*, Marianne Lundqvist (fp)* och Blenda Littmarck (m).

* Ej närvarande vid yttrandets justering.